

EXPUNERE DE MOTIVE

la Propunerea legislativă pentru completarea Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii

1. Descrierea situației actuale

Activitatea de conducător auto profesionist reprezintă una dintre activitățile esențiale pentru funcționarea economiei naționale, pentru aprovizionarea populației, pentru transportul persoanelor, pentru desfășurarea comerțului intern și internațional și pentru continuitatea lanțurilor logistice. Fără munca zilnică a conducătorilor auto profesioniști, transportul rutier de mărfuri și de persoane nu ar putea funcționa, iar efectele s-ar resimți direct asupra populației, mediului economic și serviciilor publice.

Cu toate acestea, deși această profesie presupune un nivel ridicat de solicitare fizică, psihică și socială, cadrul legislativ actual nu reflectă suficient specificul activității desfășurate de șoferii profesioniști. În prezent, aceștia sunt tratați, din perspectiva sistemului public de pensii, în principal ca salariați care își desfășoară activitatea în condiții normale de muncă, fără o recunoaștere distinctă a riscurilor și uzurii profesionale acumulate în timp.

Meseria de conducător auto profesionist nu se reduce la simpla conducere a unui vehicul. Ea presupune perioade îndelungate de concentrare, responsabilitate permanentă pentru vieți omenești sau bunuri transportate, respectarea unor termene stricte, adaptarea continuă la condiții meteo, trafic, infrastructură, controale, tahograf, timpi de conducere și de odihnă, formalități administrative, încărcare, descărcare, supravegherea mărfii, așteptări în puncte logistice, staționări impuse și perioade în care lucrătorul nu dispune în mod liber de timpul său.

În cazul transportului rutier de persoane, responsabilitatea conducătorului auto este cu atât mai mare, acesta având în sarcină siguranța pasagerilor, respectarea programelor de circulație, prevenirea incidentelor și gestionarea situațiilor neprevăzute apărute în trafic. În cazul transportului rutier de mărfuri, șoferul profesionist răspunde nu doar pentru vehicul și marfă, ci și pentru respectarea unor obligații logistice, comerciale și legale care implică o presiune constantă asupra modului de organizare a muncii.

Pe termen lung, această activitate poate conduce la uzură fizică și psihică accentuată. Expunerea repetată la vibrații, poziția statică prelungită, lipsa mișcării, somnul fragmentat, programul neregulat, munca de noapte, stresul operațional, izolarea socială, presiunea termenelor și riscul permanent de accident rutier reprezintă factori care diferențiază această profesie de activitățile obișnuite desfășurate în condiții normale de muncă.

Legislația europeană tratează deja activitatea conducătorilor auto profesioniști ca pe o activitate cu regim specific. Existența unor norme distincte privind timpul

de conducere, pauzele, perioadele de odihnă, tahograful, timpul de muncă al lucrătorilor mobili și obligațiile întreprinderilor de transport confirmă faptul că această profesie are particularități obiective, care nu pot fi ignorate la nivel național.

În România, Hotărârea Guvernului nr. 38/2008 reglementează organizarea timpului de muncă al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier și stabilește obligații specifice pentru angajatori, inclusiv obligația de a ține evidența timpului de muncă al lucrătorilor mobili. Această reglementare confirmă faptul că, în transporturile rutiere, timpul de muncă nu se confundă exclusiv cu timpul de conducere, ci include și alte activități necesare executării transportului.

În același timp, Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii reglementează posibilitatea încadrării unor activități în condiții deosebite sau speciale de muncă, cu efecte asupra vârstei standard de pensionare și asupra punctajului acordat pentru perioadele lucrate în astfel de condiții. Totuși, conducătorii auto profesioniști nu beneficiază, în prezent, de o recunoaștere expresă în categoria activităților desfășurate în condiții deosebite de muncă, deși natura activității lor justifică o asemenea analiză și intervenție legislativă.

2. Necesitatea intervenției legislative

Prezenta propunere legislativă pornește de la o realitate socială concretă: conducătorii auto profesioniști desfășoară o activitate indispensabilă economiei reale, dar insuficient recunoscută din perspectiva protecției sociale și a uzurii profesionale.

În mod obiectiv, activitatea acestora presupune o combinație de factori de risc care acționează constant asupra sănătății și capacității de muncă: oboseală, stres, izolare, program neregulat, expunere la accidente, responsabilitate ridicată, presiune operațională, sedentarism prelungit și dificultatea menținerii unui regim normal de odihnă, alimentație și viață de familie.

Pentru mulți șoferi profesioniști, uzura profesională nu apare doar la sfârșitul carierei, ci se acumulează progresiv, pe parcursul anilor de muncă. Problemele coloanei vertebrale, afecțiunile articulare, tulburările metabolice, hipertensiunea, oboseala cronică, epuizarea psihică și dificultățile de reintegrare într-un ritm normal de viață sunt consecințe frecvent asociate acestei activități.

Prin urmare, recunoașterea activității de conducător auto profesionist ca activitate desfășurată în condiții deosebite de muncă nu reprezintă un privilegiu, ci o măsură de echitate socială și de protecție a unei categorii profesionale expuse unor riscuri reale și constante.

Această inițiativă nu urmărește instituirea unei pensii speciale. Nu se propune crearea unui regim derogatoriu, necontributiv sau privilegiat. Dimpotrivă, propunerea se menține în cadrul sistemului public de pensii și respectă principiul contributivității. Beneficiile urmează să fie acordate numai pentru perioadele efectiv lucrate în activitatea de conducător auto profesionist și numai în condițiile

în care pentru respectivele locuri de muncă se datorează contribuția de asigurări sociale corespunzătoare condițiilor deosebite de muncă.

Această precizare este esențială pentru a delimita clar inițiativa de orice formă de pensie specială. Șoferii profesioniști nu solicită un tratament preferențial, ci recunoașterea juridică a caracterului solicitant și uzant al muncii prestate, în cadrul sistemului public, pe baza contribuțiilor datorate și plătite potrivit legii.

3. Reglementarea propusă

Prezenta propunere legislativă are ca obiect completarea Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, în sensul introducerii activității de conducător auto profesionist în transportul rutier de mărfuri sau de persoane în categoria activităților desfășurate în condiții deosebite de muncă.

Reglementarea propusă are un caracter clar delimitat. Nu orice persoană care conduce un autovehicul în interes de serviciu va beneficia de această încadrare. Beneficiul se acordă numai persoanelor care desfășoară activitate de conducător auto profesionist, ca atribuție principală, în transportul rutier de mărfuri sau de persoane, pentru vehicule ori ansambluri de vehicule care intră sub incidența reglementărilor europene privind timpii de conducere și de odihnă sau a AETR.

Prin această delimitare se evită extinderea nejustificată a măsurii asupra unor activități ocazionale, auxiliare sau accesorii. Sunt avuți în vedere conducătorii auto profesioniști care își desfășoară activitatea efectiv și constant în transporturile rutiere, cu respectarea cerințelor legale privind calificarea profesională, atestatele, autorizațiile și evidențele specifice domeniului.

Propunerea prevede că dovada stagiului realizat în aceste condiții se va face prin documente verificabile: contract individual de muncă, extras din registrul general de evidență a salariaților, fișa postului, adeverință eliberată de angajator, documente privind plata contribuțiilor de asigurări sociale aferente condițiilor deosebite, documente tahografice, foi de parcurs, documente de transport, atestate profesionale și alte înscrisuri stabilite prin normele metodologice.

De asemenea, se prevede că simpla deținere a permisului de conducere, a atestatului profesional sau a certificatului de competență profesională nu este suficientă pentru valorificarea unui stagiului în condiții deosebite. Este necesară desfășurarea efectivă a activității de conducător auto profesionist în condițiile stabilite de lege.

Această soluție legislativă este necesară pentru a preveni abuzurile, interpretările neunitare și solicitările nejustificate. În același timp, ea oferă șoferilor profesioniști reali un instrument juridic clar pentru recunoașterea muncii prestate.

4. Efectele urmărite prin adoptarea legii

Adoptarea prezentei propuneri legislative va avea mai multe efecte pozitive.

În primul rând, va crea o recunoaștere juridică a caracterului solicitant al activității de conducător auto profesionist. Statul român va transmite astfel un semnal de respect și echitate față de o categorie profesională indispensabilă economiei și vieții sociale.

În al doilea rând, legea va permite valorificarea stagiilor lucrate în această activitate ca stagii realizate în condiții deosebite de muncă, cu efectele prevăzute de Legea nr. 360/2023. Aceste efecte pot include reducerea vârstei standard de pensionare, proporțional cu perioadele lucrate în condiții deosebite, precum și acordarea punctajului suplimentar prevăzut de legislația pensiilor publice.

În al treilea rând, inițiativa va contribui la o mai bună evidență a activității reale desfășurate în transporturile rutiere. Angajatorii vor avea obligația de a evidenția distinct perioadele lucrate în condiții deosebite, iar autoritățile competente vor putea verifica mai clar situația lucrătorilor mobili din domeniu.

În al patrulea rând, măsura poate contribui indirect la creșterea responsabilității angajatorilor în organizarea timpului de muncă, respectarea perioadelor de odihnă și protejarea sănătății conducătorilor auto profesioniști. O profesie recunoscută ca solicitantă impune și o responsabilitate mai mare în prevenirea exploatării, suprasolicitării și încălcării regulilor privind timpul de muncă.

În al cincilea rând, prezenta inițiativă poate contribui la creșterea atractivității profesiei de șofer profesionist, într-un context în care sectorul transporturilor se confruntă cu deficit de personal calificat, fluctuație ridicată și dificultăți în menținerea lucrătorilor cu experiență.

5. Compatibilitatea cu legislația europeană

Propunerea legislativă este compatibilă cu legislația Uniunii Europene aplicabilă în domeniul transporturilor rutiere.

Regulamentul (CE) nr. 561/2006 stabilește norme privind timpii de conducere, pauzele și perioadele de odihnă ale conducătorilor auto, având ca obiective îmbunătățirea condițiilor de muncă și creșterea siguranței rutiere. Directiva 2002/15/CE reglementează organizarea timpului de lucru al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier, tocmai pentru a asigura protecția sănătății și securității lucrătorilor mobili.

Prin urmare, legislația europeană recunoaște deja specificul activității desfășurate de conducătorii auto profesioniști. Prezenta propunere legislativă nu contravine acestor reglementări, ci valorifică, în dreptul intern al pensiilor publice, realitatea profesională deja recunoscută în dreptul european al transporturilor.

Totodată, propunerea nu modifică regulile europene privind timpul de conducere, perioadele de odihnă, tahograful sau organizarea transporturilor rutiere. Ea intervine exclusiv în materia pensiilor publice, prin recunoașterea caracterului deosebit al muncii prestate de conducătorii auto profesioniști, în condițiile și limitele stabilite de legea națională.

6. Impactul social și economic

Impactul social al prezentei propuneri legislative este unul pozitiv. Recunoașterea activității de conducător auto profesionist ca activitate desfășurată în condiții deosebite de muncă răspunde unei nevoi reale de echitate și protecție socială pentru o categorie profesională numeroasă și esențială.

Măsura are potențialul de a reduce sentimentul de nerecunoaștere și abandon resimțit de mulți șoferi profesioniști, care, deși contribuie direct la funcționarea economiei, nu beneficiază în prezent de o protecție proporțională cu uzura și riscurile activității desfășurate.

Impactul economic trebuie analizat echilibrat. Pe de o parte, încadrarea în condiții deosebite presupune obligații contributive corespunzătoare pentru locurile de muncă respective. Pe de altă parte, efectele asupra sistemului public de pensii vor fi etapizate, întrucât propunerea legislativă se aplică, ca regulă, stagiilor de cotizare realizate după intrarea sa în vigoare.

Tocmai pentru a evita un impact bugetar nefundamentat, propunerea nu prevede recunoașterea retroactivă automată a perioadelor lucrate anterior. Pentru aceste perioade, se propune realizarea unei analize de către Guvern, pe baza evidențelor existente la nivelul angajatorilor, al caselor teritoriale de pensii, al autorităților din domeniul transporturilor, al Inspecției Muncii și al organelor fiscale.

Această soluție este prudentă, responsabilă și necesară. Ea permite adoptarea imediată a unei măsuri de protecție pentru viitor, fără a genera dezechilibre bruște sau obligații bugetare imposibil de evaluat în lipsa unor date complete.

7. Impactul asupra bugetului general consolidat

Prezenta propunere legislativă nu instituie pensii speciale și nu creează beneficii necontributive suportate separat de la bugetul de stat.

Impactul asupra bugetului asigurărilor sociale de stat va fi unul gradual și va depinde de numărul persoanelor încadrate în condițiile legii, de perioadele efectiv lucrate în activitatea de conducător auto profesionist, de contribuțiile de asigurări sociale datorate pentru condiții deosebite și de momentul deschiderii drepturilor de pensie.

Aplicarea legii pentru viitor, corelată cu obligația de plată a contribuțiilor aferente condițiilor deosebite de muncă, reprezintă o soluție echilibrată, care respectă principiul contributivității și limitează riscul unui impact bugetar imediat și necontrolat.

Pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a legii, orice eventuală valorificare va trebui precedată de o analiză guvernamentală distinctă, care să stabilească existența documentelor justificative, numărul potențialilor beneficiari, impactul financiar și soluțiile legislative corespunzătoare.

8. Impactul asupra legislației în vigoare

Propunerea legislativă completează Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, prin introducerea unei noi ipoteze de încadrare în condiții deosebite de muncă.

Inițiativa nu afectează regimul general al pensiilor publice, nu modifică formula generală de calcul a pensiei și nu instituie o categorie distinctă de pensie. Ea introduce doar posibilitatea recunoașterii activității de conducător auto profesionist ca activitate desfășurată în condiții deosebite de muncă, cu efectele deja prevăzute de lege pentru astfel de stagii.

Aplicarea efectivă a legii va necesita modificarea și completarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 360/2023, precum și stabilirea documentelor, procedurilor și modelelor de adeverințe necesare pentru dovedirea perioadelor lucrate.

9. Concluzii

Prezenta propunere legislativă este necesară, justificată și echilibrată.

Conducătorii auto profesioniști reprezintă o categorie esențială pentru economia națională și pentru viața de zi cu zi a cetățenilor. Ei lucrează în condiții dificile, cu responsabilitate ridicată, cu expunere permanentă la risc și cu o uzură profesională care se acumulează în timp.

Recunoașterea activității lor ca activitate desfășurată în condiții deosebite de muncă nu reprezintă un privilegiu, ci o formă de justiție socială. Nu este vorba despre acordarea unei pensii speciale, ci despre aplicarea corectă a principiului contributivității într-un domeniu în care munca prestată implică riscuri, solicitări și consecințe asupra sănătății care depășesc condițiile obișnuite de muncă.

Prin adoptarea acestei legi, Parlamentul României poate face un pas concret pentru recunoașterea demnității muncii șoferilor profesioniști și pentru protejarea unei categorii profesionale fără de care economia reală nu poate funcționa.

Inițiator:

Nini-Alexandru Pascalini

Deputat Circumscripția nr. 4 Bacău